

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Contactpersoon
Cluster Curaçao
Datum
27 september 2019
Ons kenmerk
Cft 201900128
Pagina
1/5
Onderwerp
Leenverzoek HNO

Telefoonnummer
+5999 4619081
E-mail
info@cft.cw
Uw kenmerk

Bijlage
-

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Geachte heer Gijsbertha,

Het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) heeft op 6 augustus jl. een leenverzoek ontvangen voor een bedrag van ANG 200 miljoen ten behoeve van het nieuwe ziekenhuis Hospital Nobo Otrobanda (HNO). Op 23 augustus jl. heeft het Cft u bericht dat aanvullende informatie nodig is om te kunnen adviseren op het leenverzoek, Curaçao heeft op 27 augustus jl. aanvullende informatie aangeleverd. Op grond van artikel 16 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft), geeft het Cft middels deze brief een reactie op het leenverzoek.

Oordeel

Het Cft kan thans nog geen positief advies geven bij het leenverzoek. Van de verzochte financiering van ANG 200 miljoen kan voor ANG 96,3 miljoen niet worden geleend op grond van de Rft. Het betreft uitgaven die zich volgens de geldende definitie van het System of National Accounts (SNA) van de Verenigde Naties niet als kapitaaluitgaven kwalificeren. Het Cft verwacht voor ANG 103,7 miljoen wel tot een positief advies te kunnen komen, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- In zijn reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2019¹ heeft het Cft u om aanvullende toelichting verzocht. Uit de voor 1 oktober a.s. aan te leveren toelichting dient te blijken dat de begroting 2019 en de uitvoering daarvan in voldoende mate voldoen aan de normen van de Rft en de aanwijzing.
- Voor de uitgaven ter waarde van ANG 96,3 miljoen die niet in aanmerking komen voor een lening op grond van de Rft, dient te worden aangegeven welke oplossing hiervoor wordt gevonden en welke (meerjarige) effecten dit heeft op de gewone dienst van het land dan wel op de begroting van het ziekenhuis.
- Uiterlijk 1 oktober 2019² zal Curaçao de geoptimaliseerde businesscase van HNO en het sluiten van het oude ziekenhuis SEHOS aanbieden, voorzien van een second opinion door Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB).

---

¹ Brief d.d. 10 september 2019 en kenmerk Cft 20190116

² Groeiakkoord 'Naar hersteld vertrouwen en voor een welvarend Curaçao'. Uitgangspunt van het Groeiakkoord is dat Curaçao zich binnen de reikwijdte van Rft committeert aan het bereiken van structureel begrotingswevenwicht en het compenseren van tekorten.

- Hieruit dient te blijken dat met de aanvullende financiering het ziekenhuis kan worden afgebouwd en in gebruik kan worden genomen, waarbij de meerkosten worden gecompenseerd door realistische efficiencymaatregelen in de zorg.
- Voorts dienen zowel de lening van ANG 103,7 miljoen als de bijbehorende kapitaaluitgaven te worden opgenomen in de begroting middels een vastgestelde begrotingswijziging.

Met een nieuwe lening van ANG 103,7 miljoen, zal de schuldquote stijgen van 46,7 procent naar 48,6 procent van het bbp³. Indien ook de in de begroting 2019 voorgenomen lening van ANG 70,4 miljoen wordt aangetrokken zal de schuldquote stijgen tot 49,8 procent van het bbp. Het aantrekken van deze leningen zorgt niet voor overschrijding van de rentelastnorm.

Toelichting

Op 28 maart 2014 en 13 november 2014 heeft de regering van Curaçao twee leenverzoeken van respectievelijk ANG 250 miljoen en ANG 187 miljoen ingediend voor de bouw van het nieuwe ziekenhuis. De inzichten waren zodanig dat het ziekenhuis een investeringsbedrag van ANG 437 miljoen zou vergen. Het Cft heeft op beide verzoeken positief geadviseerd, dit heeft geleid tot inschrijving op beide leningen door de Nederlandse Staat. Het op 6 augustus jl. ingediende leenverzoek is een aanvulling op deze leningen en betreft een verzoek met de omvang van ANG 200 miljoen. Curaçao geeft aan dat de bouw van het nieuwe ziekenhuis in een vergevorderd stadium is, maar dat er extra middelen nodig zijn om de bouw te voltooien en het ziekenhuis in gebruik te kunnen nemen. In het *'Deelrapport inzake second opinion en sensitiviteitsanalyse business cases HNO⁴'* heeft de SOAB de overschrijding van ANG 200 miljoen bevestigd.

In tabel 1 is vermeld welke SNA-codes Curaçao heeft toegeschreven aan het leenverzoek.

Tabel 1 SNA-codes

Uitgave	SNA code	SNA omschrijving	Leenverzoek (ANG x mln.)
Aan bouw gerelateerde kosten	AN1121	Buildings other than dwellings	182,1
Inrichting en medische apparatuur	AN1133	Other machinery and equipment	2,5
Wegen, infrastructuur	AN1122	Other structures	15,4
Totaal			200,0

³ Op basis van de cijfers van het CBS 2018 en de begrotingsraming in de begroting 2020.

⁴ Deelrapport model vastgoed en deelrapport model exploitatie. Kenmerk 18/0973C/SF en 18/0974C/SF d.d. 16 november 2018.

Op basis van de ontvangen toelichtingen stelt het Cft vast dat niet alle onderdelen van het leenverzoek in aanmerking komen voor financiering. In tabel 2 is een uitsplitsing van de onderdelen die niet voldoen opgenomen. ANG 103,7 miljoen aan uitgaven kwalificeert zich wel voor financiering middels een lening, echter dient eerst voldaan te worden aan een aantal voorwaarden.

Tabel 2 Onderdelen leenverzoek die niet in aanmerking komen op basis van SNA

Onderdeel	Leenverzoek (ANG x mln.)
8. Transitie onderdelen upgraden eerste en derdelijnszorg	5,0
9. Gebruikt door land (3 miljoen SEHOS, 11 miljoen eigen gebruik)	14,0
14. Verdragingsclaims Ballast Nedam Infra (BNI)	37,0
18. Gealloceerd door Min Fin aan HNO	3,6
19. Projectbeheerskosten: HNO-entiteiten, MRT, juridisch, EMC	7,0
20. Claims, niet betaalde kosten, juridische kosten	9,7
24. Werkkapitaal HNO	20,0
Totaal	96,3

Sluitende gewone dienst

Artikel 16 lid 4 van de Rft schrijft voor dat op basis van het voornemen tot lenen wordt beoordeeld of wordt voldaan aan de normen van artikel 15 van de Rft. In zijn reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2019⁵ heeft het Cft u om aanvullende toelichting verzocht. Uit de voor 1 oktober a.s. aan te leveren toelichting dient te blijken dat de begroting 2019 en de uitvoering daarvan in voldoende mate voldoen aan de normen van de Rft. In het bijzonder vraagt het Cft hierbij de aandacht voor de onderbouwing van de taakstellende verlaging van de lasten, overschrijdingen waar nog geen dekking voor is opgenomen, de gevolgen van de brand bij de belastingdienst en nog onvoldoende onderbouwingen van de investeringen op de kapitaaldienst.

Opname lening in begroting

Op dit moment zijn de voorgenomen lening en kapitaaluitgaven niet opgenomen in de vastgestelde begroting 2019. Artikel 16 lid 1 van de Rft schrijft voor dat het voornemen tot het aantrekken van de lening in de vastgestelde begroting is opgenomen.

Gevolgen voor de gewone dienst

Voor de uitgaven die niet in aanmerking komen voor een lening op basis van de Rft verzoekt het Cft u aan te geven welke financieringsoplossing hiervoor wordt gevonden. Het Cft sluit niet uit dat een aantal van deze uitgaven direct ten laste van de gewone dienst van het land dient te worden geboekt. Ook is denkbaar dat de SVB het werkkapitaal van HNO voorfinancieert. Op basis van artikel 16 lid 4 van de Rft dient de begroting alle verwachte uitgaven te bevatten (artikel 15 lid 2 sub a) en sluitend te zijn (artikel 15 lid 1 sub a).

---

⁵ Brief d.d. 10 september 2019 en kenmerk Cft 20190116

Het Cft verzoekt u derhalve aan te geven wat de gevolgen zijn voor de gewone dienst van de gekozen financieringsoplossing en dit te verwerken in de begroting.

Het Cft heeft begrepen dat het land de grond voor het nieuwe ziekenhuis middels erfpacht zal uitgeven. De hoogte van de erfpachtcanon heeft mogelijk ook effect op de gewone dienst van het land. Het Cft verzoekt u ook dit effect in de begroting te verwerken en toe te lichten.

Businesscase

Het Cft acht het van belang dat wordt vastgesteld dat met de extra financiering het ziekenhuis kan worden afgebouwd, de transitie kan plaatsvinden, alsook dat de jaarlijkse meerkosten worden gecompenseerd door realistische efficiëncymaatregelen in de zorg. Dit dient te blijken uit de geoptimaliseerde businesscase van HNO en het sluiten van het oude ziekenhuis SEHOS, voorzien van een second opinion door SOAB, die het Cft uiterlijk op 1 oktober 2019 ontvangt. Het Cft acht het van belang dat de SVB de haalbaarheid bevestigt van de in de businesscase opgenomen maatregelen voor efficiency in de zorg.

Tot slot

Het Cft realiseert zich dat een spoedige afhandeling van het leenverzoek nodig is. Echter is ons niet alle benodigde informatie aangeboden en is nog niet aan een aantal (wettelijke) voorwaarden voldaan. Het Cft verzoekt u voortvarend invulling te geven aan de gestelde voorwaarden. Zodra dit is gebeurd zal het Cft een afrondende reactie op het leenverzoek geven.

Het nieuwe ziekenhuis zal een belangrijke zorgvoorziening vormen binnen de totale gezondheidszorg op Curaçao en zal een financiële impact hebben op de zorgkosten van het land. Het Cft adviseert u om aandacht te hebben voor de (werking van de) governance. Goede governance is een noodzakelijke voorwaarde voor de borging van de kosten, veiligheid, kwaliteit en toegankelijkheid van de ziekenhuiszorg. Het Cft adviseert u tevens om HNO onderdeel te laten zijn van de in het groeiakkoord opgenomen brede heroverwegingsoperatie in het domein van de gezondheidszorg, zoals voor 2020 op de planning staat. Het Cft geeft u daarbij in overweging om voor dit onderdeel gebruik te maken van Nederlandse technische assistentie.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Kenmerk
Cft 201900128
Blad
5/5

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Curaçao
De minister van Gezondheid, Milieu en Natuur van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao